

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar
Coloniae Agrippinae, 1622

Capvt IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1568.

506

VITA ET RES GESTAE

CAPVT IV.

- I. *In absentia Principis duo scripta publice lecta.*
- II. *Maioristarum postulata & nouum scriptum.*
- III. *Flacianorum responsum cum censura delictis Melanchihonis.*
- IV. *Maiorista apologiam obtrudunt, ius concludendi exigunt, quo negato missionem petunt.*
- V. *Ex actione discedunt ad Electorem Sax. cuius Theologi, coacta Synodo, sententiam de colloquio ferunt.*
- VI. *Maior cum suis perpetuis Flacianorum calumnijs obnoxius, scriptum de iustificatione edit. (Testamentum vocat.) & non multo post moritur.*

I.
Princeps
ad Electro-
rem Augu-
stum vadit.

*In Colloq.
germ. f. 98.*

Maiorista-
rū scriptū
prolixum.

Cessatum deinde fuit ab actione ad dies quatuordecim: quo tempore Ioannes Guilielmus Saxoniae Dux profectionem suscepit ad Electorem Augustum; cumque de successu colloquij sermo inter Principes haberetur, monuit Elector, ne scripta tam prolixa deinceps ad confessum deferri recitarique permetteret, sed vt rem ipsam in pauca conferri iuberet, resecta verborum luxurie; ita futurum, vt expeditius omnia peragerentur.

Interea Maioristæ scriptum quoddam prolixum contexuerunt, vel integrum potius

potius volumen , quod septimo Decembris in confessu publicè lectum fuit. ANNO 1568.

Primam illius partem Paulus Eberus , secundam Andreas Freyhub , tertiam Petrus Prætorius recitarunt , per quos volumen hoc horis totis quinque vix potuit absolui.

Prima pars apologiam continebat ad scriptum vltimum mordacem satis : Altera responsionem ad antitheses & hypotheses Flacianorum , in qua nouem obiectas corruptelas operosè magnoq; verborum apparatu diluebant. Corruptelas obiectas diluunt. In tertiam partem quatuordecim errores congefserant , tetros illos admodum & periculosos , vti loquuntur, quibus per Flacium Illyricum eiusque gregales doctrinam de iustificatione corruptam asserabant.

Sub finem plura se Flacianorum , aiunt, Flacianos habere collecta atque consignata sophismata deprauata , in publico Christiani orbis theatro suo torces vociferantur. tempore detegenda , si tumultuari perferantur. Cæterùm Flacium eiusque complices in omnibus fermè capitibus doctrinæ celestis deprauare quædam , aiunt , & dogmata comminisci Augustanæ Confessione contraria , quam se tamen solos iactare soleant constanter & fideliter profiteri . Princeps absoluta lectione tempus Theologis suis ad meditandum responsum dari postulauit.

Elapsis denuò diebus quatuordecim vigesimo secundo Decembris habitus in curia fuit

ANNO
1568.
Maioristæ
iubentur
quietea-
gere.

Flacianorū
scriptum
portento-
sum.

In Colloq.
lat. f. 142. b.

Ibid. f. 143.
a. b.

fuit conuentus in quo priusquam confessus fieret, Maioristis per politicos Flacianos mandatu principis renunciatum fuit, Theologos alterius partis ad respondendum paratos esse: Petere verò Principem, vt inter recitandum habeant se moderatè, & à risu, quassatione capitum, alijsq; gestibus parum decoris abstineant. Erat ingens volumen, quòd Flaciani consarcinarant, longè prolixius illo, quod horis quinque paulò supra diximus, vix absolui potuisse: Certè in latino exemplari, quod per Flacianos editum circumfertur, ad viginti sex quaterniones occupat: In exordio gaudere se dicunt ex animo, quod aduersarij tandem post varias tergiuersationes ad ipsum controuersæ caput accesserint, vel ad scopum per Principes huic colloquio præfixum, quem in hac quæstione constituunt: Vtrum corruptelæ illæ, quæ omnium maximè post obitum Lutheri, & quidem potissimum occasione Interim in ecclesiam Dei publicis etiam scriptis, multisque verborum phaleris irreperunt, ipsi verbo Dei, Confessioni & apologiæ Augustanæ, Smalcaldicis articulis, librisque Lutheri consentaneæ sint, vel non? Deinde dissimulatis conuitijs, quæ veluti nymbum in se per aduersarios effusa conqueruntur, in duas partes diuidunt vniuersum volumen. Primum, inquiunt, responsionem ad nostras antitheses atq; hypotheses expendemus. Secundò ad hypotheses nobis obiectas respondē-

debimus. Subiungunt porrò : Rogamus au- ANNO
 tem, vt placidè & tranquillè, sicuti nos ha- 1568.
 ctenus fecimus, vicissim audiamur. Nam vi-
 dimus proximè, dum nostrum scriptum le-
 geretur, nonnullos contra huius Colloquij
 leges crebris risibus, quassationibus capitum,
 mutuis susurrationibus & murmurationibus
 adeò immodestè & indecenter sese gerere;
 vt miraremur; quod nec præsentis Illustrissi-
 mi Principis, qui summa grauitate vtriusq;
 partis recitationem audit, nec omnipotentis
 Dei, ad quem causæ præsentis amplissimæ
 pertinent, quique, vt ethnicus quoque Co-
 micus dixit, quæ nos gerimus videt audit-
 que, vt de nobis nihil dicamus, vlla habere-
 tur ratio. Hactenus Flaciani.

Cæterùm in hoc confesso tertia pars vo-
 luminis, & paulò amplius, à tribus istius so-
 dalitij collocutoribus, Ioãne Friderico Cœ-
 lestino, Christophoro Irenæo, & Bartholo-
 mæo Rosino diuisis operis lecta fuit. Obie-
 cerant Flaciani Maioristis corruptelas om-
 nino septendecim, vt diximus; quarum ter-
 tia negotij cardinem, adeoque Maiorismi
 summam hoc aphorismo complectitur: Bo-
 na opera necessaria sunt ad salutem. Ad huc
 igitur discutiendum vbi ventum est, fortius
 in hoc scripto figunt pedem; hic magna con-
 tentione pugnant, hic vrgent, hic premunt
 aduersarios, & quicquid habent virium, ex-
 erunt. Maiorem verò, ceu dogmatis illius
 autorem non minus falsè quàm duriter passim
 exagi-

Aphorism^{us}
 de bonis
 operibus.

In Colloq.
 lat. f. 159. b.

ANNO
1568.

exagitant. Inter cætera hunc, aiunt, ante annos aliquot in concione publica voces istas ebuccinasse: Se istac sua propositione non Maiorem, sed Maximum etiam futurum. Sic Paulum fuisse Maioristam: Sic Lutherum fuisse Maioristam &c. Ad quam illius gloriationem occinunt illud Nicolai Galli, quod ex libro quodam ipsius de promptum recitant; Caueat profectò Maior, inquit Gallus, dum magister esse vult super verbum Dei, ne fiat ex Maximo Paruus, Minor, Minimus, iuxta Christi iudicium Matth. 5. Qui soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, Minimus vocabitur in regno cœlorum. Alio loco sarcasmm inserunt, dum hunc in modum nugantur: Tres sunt sponsæ D. Maioris, filiæ Antichristi, manus sibi inuicem iungentes, & choream quasi ductantes; prima est; Bona opera sunt necessaria ad salutem: secunda; Impossibile est absque bonis operibus iustificari & saluari: Tertia; Nemo vnquam sine bonis operibus saluatus est.

Has assertiones, ex ipsis haustas sacræ scripturæ visceribus, si sanè intelligas, censores isti falsas, erroneas, & impias esse, viginti septem rationibus demonstrare nituntur. Ea verò de re dum disserunt, longos texunt logos, quibus recitandis quicquid temporis ad prandium vsque fuit occuparunt.

Prin-

Princeps igitur, ubi scriptum integrum vidit absolui non posse, secundam pomeridianam ad recitandum cætera designavit. Cùm autem omnes ad constitutum tempus à prandio convenissent, renunciat per consiliarios politicos, esse sibi proficiscendum aliquo pomeridianis horis; quam ob causam huic actioni interesse nequeat. Rogare igitur Theologos alterius partis, ut scriptum hoc recipiant, ac si fuerit integrè recitatum; tum ut porrò deinceps brevitati studeant, nec tam proluxa scribant volumina: Qua de re non ita pridem se per Electorem in Colloquio monitum insinuat. Maioristæ utrunque hoc non grauatim se facturos pollicentur. Rogant verò Principem vicissim, si diu forsan emanat, atque ipsi maturius interim comparare se possint ad respondendum, ut recitare liceat in confessu politicorum responsionem suam, ne per ipsius absentiam actionis cursus impediatur.

Ille, si biduo triduoque ante, quam conventum haberi cupiant, se paratos esse per consiliarios insinuent, daturum operam sese, ut tempestivè adsit. Interea verò, dum Princeps abest, Maioristæ novum opus moliantur, priore illo proluxius: Quamquam enim promiserant, futuros se deinceps breviores, & Principes hoc ipsum velle nouerant; non potuit se tamen continere liuor & virulentum illud odium, quod in

ANNO
1568.

II.

Principis
mādatum
de forma
colloquij
seruanda
in sui ab-
sentia.

Maiorista-
rum postu-
latum.

Maiorista-
rum nouū
scriptum.

aduer-

ANNO
1568.

Ann. 1569.

Eorū ter-
giuersatio
propter
absentiam
principis.

Princeps
caulatur
molestias
itineris &c.

aduersarios conceperant, quin denuò in verborum flumē vberimum exundaret. Cumque iam absoluissent scriptum Princeps, qui adhuc aberat, per suos ea de re monitus anno sequente 1569. decimosexto Ianuarij renunciat, impediri se per aduersam valetudinem, & negotia quædam, quo minus nunc Altburgum redire possit. Rogare igitur Electoris Theologos, vt responsonem suam recitent in confesso, eamque vti moris sit, exhibeant. Maioristæ, qui iam ante hoc ipsum petiuerant, quemadmodum paulò supra diximus, nunc vertunt vela, seque principis reditum expectaturos asserunt: subesse causas, cur ipsum in actione præsentem cupiât. Morabatur id temporis Princeps Vinariæ, quæ Thuringiæ ciuitas est, vnde denuò per litteras certiores facit politicos suos, Thanneum nobilem, & Premium Iureconsultum, præterquam quod per aduersam valetudinem detineatur, eam quoque passim aquarum inundationem esse, vt nunc quidem itineri se dare nequeat. Monerent igitur collocutores, vt in actione progredierentur. At Maioristæ obstinatis animis in sententia perstiterunt: Quod cum Princeps intelligeret, datis tertio litteris significat, inualetudinem aded non remittere, vt augeri potius videatur: Actionem igitur diutius non suspendendam.

Re deliberata placuit tandem, vt ad vigesimum primum Ianuarij horis pomeridianis
Maio.

ANNO
1569.
Tres par-
tes scripti.

Ib. fol. 247.
a. b.

- verò iniurias sese dicunt ferre patienter, atq; interim votis intimis precari Deum, vt conuitiatores aduersarios ad sanio rem mentem reuocet. Deinde omisso hoc tanquã Cadmeo certamine criminationum, vt loquuntur, accedunt ad rem ipsam, & vniuersum volumẽ in tres sectiones partiuntur. Primò loco, in-
1. quiunt, quasi per quandam ἀνακρίσειον repetemus statum & firmamenta quæstionis
” de doctrina iustitiæ fidei & bonorum ope-
” rum, vt & appareat, quæ nostra sit de illa sen-
” tentia, & non fuisse causam, cur collocato-
” res adeò pertinaciter nobis aduersarentur.
2. Deinde ad ea respondebimus, quæ ipsi nobis,
” tanquam falsa & erronea hypotheseon &
” corruptelarum nomine toties, ac tam verbo-
” sè obijciunt. Postremò subijciemus breuẽ in-
3. dicationem vanitatis responsionum, quibus
” ea, quæ à nobis notata sunt in ipsorum libris,
” refutare & eludere collocutores studuerunt.
” Hæc illi. Primam partem Eberus & Præto-
rius; secundam idem Eberus, Cruciger iu-
nior, & Prætorius; tertiam Prætorius & Cru-
ciger recitarunt. Id factum in tribus con-
selsibus, qui 21. Ianuarij post meridiem, &
postridiẽ matutinis horis primum, deinde &
pomeridianis horis habiti fuerunt. Postero-
res verò duæ partes latinè recitatæ sunt præ-
ter morem, vt vel hac varietate prolixæ le-
ctionis, & audiendi tædium nonnihil minu-
eretur. Ita scriptum integrum totas nouem
horas & amplius occupauit; quod ijs legen-
tium

tium gestibus & habitu, ea vocis contentio- ANNO
ne pronunciatum fuit, vt omnia virus, odi- 1569.
um, vindictæq; cupiditatem spirare dices.

Ad hanc rhapsodiam Flaciani postmo- III.
dum responderunt, eadem propemodum vfi Flacianorū
non prolixitate modo, sed & virulentia, & responsio.
calami linguæque mordacitate: Vt scripta
hæc mutua nihil aliud, quam flabella Satha-
næ fuisse videantur, ad augendum incendium
comparata. Recitarunt verò Flaciani respō-
sionem suam ad octauum februarij in duo-
bus confessibus, qui eodem die habiti fue-
runt; quibus & princeps ipse pro benigno in
Flacianos affectu interfuit. Et potissima qui-
dem pars ante prandium in confessu matuti-
no, altera breuior sub epilogi titulo pome-
ridianis horis prælecta fuit. In proœmio
de mordacitate aduersariorum & inaudita
conuitiandi libidine grauiter atq; patheticè
conqueruntur.

Queruntur
de cōuitiis
sibi illatis.
In Colloq.
lat. f. 344. r.
In germ.
fol. 236.

Legimus, inquit, inuectiuas in Salu-
stium, in Verrem, & papistarum in Luthe-
rum: Legimus etiam satyras poëtarum: sed
coram Deo, angelis ipsius & tota Christi Ec-
clesia liberrima conscientia profiteamur, nos
in vniuersa vita in vno libro plura maledi-
cta & execrationes vix vidisse, legisse, audi-
uisse. Quod quam bene deceat Theologos,
& eos quidem, qui tam specioso religionis
prætextu & verborum apparatu suam ipsius
in respondendo, & ferendis iniurijs prædi-
cant & commédant modestiam & patientiã,

kk a

Deo

ANNO 1569. Deo & ecclesiae iudicandum relinquimus.
 Et paulò inferius: Omnes boni facilè iudi-
 cabunt, eam amarulentiam in singulis penè
 verbis & syllabis expressam & exasperatam,
 contra leges colloquij esse. Nos quidem ex-
 spectabamus realè collationem à dict. Collo-
 cutoribus de causa principali; sed eius actio-
 nis loco fastuosas declamationes, varias iniu-
 rias & contumelias in nos licèter effusas au-
 dire coacti sumus, quibus & mirifici gestus
 & horrendi clamores additi fuerunt. His a-

Due partes
 scripti Fla-
 cianorum.

lijque id genus præmissis in duas partes vo-
 lumen diuidunt: De erroribus, quorum reos
 fecerant Maioristas primo loco; secundò de
 notationibus aduersariorum verba se factu-
 ros dicunt. Quanquam calore differendi &
 cauillandi studio nonnunquam incitati lon-
 gius extra cancellos istos euagantur.

Vtriusque
 partis Col-
 locutorum
 principia.

Constituerant vtriq̄ue sub actionis ini-
 tium principia quædã aut *κρίτηρια* vel nor-
 mas, vti ipsi vocant, ex quibus in colloquio
 de controuersis dogmatibus in hanc illamue
 partem pronuntiandum esset. De his verò
 non idem vtriq̄ue sentiebant: Quæ dissen-
 sio subinde quidem obscure sese prodidit in
 scriptis prioribus: at in hoc Flacianorum
 syngrammate in apertum certamen erupit.
 Itaque deinceps non modo de controuer-
 siis ipsis, verum & de normis iudicij, vel de
 principijs, quibus vtendum esset in dijudi-
 candis controuersijs, acerbè fuit & pertina-
 citer dimicatum. Vtriq̄ue enim in aduer-
 sario

fariorum criterijs inuenerunt, quod liuido ANNO
 dente arroderent; quemadmodum fieri con- 1569.
 sueuit, vbi mala mens est & malignus oculus. Flaciano-
 rum.
 Que vero fuerint ab vtrisque; constituta prin- In Colloq.
 cipia, ipsorummet, quæ subiungimus, verba te- lat. f. 5. b. &
 statur. Et Flaciani quidē, Quod initio prote- in prefat.
 stati sumus, inquit, id nunc serid & clarâ
 voce repetimus, Nos toto pectore amplecti
 verbum Dei, in Prophetarum & apostolorū
 monumentis comprehensum: tria symbola,
 Apostolicum, Nicenū, Athanasianum; Con-
 fessionem Augustæ anno Domini 1530. Im-
 peratori Caſolo V. exhibitam, & apologiam
 eiusdem tunc conscriptam: Smalcaldicos ar- Ibid. f. 2. 4. b.
 ticulos & scripta Lutheri: ac damnare om-
 nes sententias cum hac norma pugnantes.
 Hactenus isti. Maioristæ verò, Nos quoque, Maiorista-
 aiunt, initio huius colloquij testati sumus, rum.
 quod & nunc repetimus, & testamur disertè,
 piè nos & cōstanter amplecti scripta prophe-
 tica & apostolica, & ex his extracta symbola
 tria, Apostolicum, Nicenum, & Athanasianū:
 scripta Lutheri, Augustanā Confessionem, &
 alios in corpore doctrinæ cōprehēsos Philip-
 pi libros; in quibus summā doctrinæ ortho-
 doxæ, & Catholicæ Ecclesiæ Dei, desumptā ex
 fontibus sacrorū librorū, & ex omnibus Lu-
 theri scriptis perspicuo, & ad docendū ac dis-
 cendū vtilissimo ordine contineri nō dubi-
 tamus. Hęc illi; qui alioquin solo Dei verbo,
 & quidem in scripturis expresso dijudicari
 omnes controuersias oportere clamitant.

ANNO
1569.
Dno Fla-
ciani in
scripto ma-
ior. inuisa.

Corpus
Melanch-
thonicæ
doctrinæ.

Melancht.
obnoxius
omni mu-
tationi.

Causa eius
reiectionis.

Adulterina
Confessio.

Cæterum Flaciani duo quædam in aduer-
sarijs aut normis sugillarunt. Dis-
plicuit primum, quod Maioristæ in nouum
hunc canonem corpus doctrinæ Philippi-
cum, vel scripta quædam Melanchthonis in-
farcirent, hominis inconstantis, cui parem
cum Luthero auctoritatem tribuendâ perne-
gant. Causas adferunt, quod frequenter lapsus sit; quod eo tempore mutauerit imprimis, cum Carlostadius à Luthero deficeret, &
res nouas machinaretur; quod ann. 1530. cum
Augustæ Protestantium confessionem scriberet, admodum vacillarit; quod ad prima-
tum respectarit Romani Pontificis; quod
Lutherus eum extra metas currere volentem sæpè retraxerit; quod confusurauerit
cum Sacramentarijs, eosque scriptis publicis confirmarit; quod papistis nimium cesserit
in consultationibus, quæ de libro Interim susceptæ fuerunt; quod posterioribus annis,
imprimis senescente Luthero, scripta sua frequenter mutarit; quam inconstantiam velut
certum falsitatis argumētum Lutheranis nimis verè per papistas obijci fatentur; Ad li-
bros eius quod attinet in fasciculū collectos sub titulo Corporis doctrinæ, eos se prote-
stantur inter *κρίτηρια* vel normas doctrinæ iudicandæ idoneas recipere non posse; idque
duas potissimū ob causas: Prior est, quod in
ijs non veram illam & germanam cōfessionem inuenire sit, quæ ann. 1530. Cæsari obla-
ta fuerit in Comitijs Augustanis, sed aliam
quan-

ANNO
1569.

quandā adulterinā varijs adfumentis & mutationibus eum in modum interpolatam, vt opinionē Synergistarū, & Antinomorū furores, ipsūq; adeò Calvinismū lubrico verborū inuolucro tegat: Quæ cōfessio cū nec scripta sit Augustæ, nec exhibita Cæsari, nec à protestantiū Ordinibus approbata, sed nata primum annis posterioribus, Philippica potius quam Augustana sit appellanda. Alterā causam dicūt, quod in cæteris quoq; libris istius corporis quædam à verbo Dei, & Augustana confessione discrepantia contineantur; atq; id quidem de dogmatibus magni momenti, puta de libero arbitrio, de lege & euangelio, de iustificatione, de cœna Domini, de antichristo, alijsq; de rebus; de quib⁹ suo tēpore, dicunt, accuratius & prolixius esse differēdū.

Dogmata
à Melācht.
introdu-
cta.

Hæc de principijs Maioristarū, quæ nouo certamini, vti dixim⁹, occasionē præbuerūt. Alioquin de controuersijs nihil ferè præter veterem cantilenam adferunt, nouis subinde cōuitiorum emblematis & modulationibus variegatam. Et quia primæ controuersię de iustificatione finem nunc imponendum existimabāt, epilogum subiungunt, & breuiter repetunt ea, quæ huc vsq; tam diffusè magnis voluminibus erant disputata. Aduersarios, inquit, obiectas septendecim corruptelas, tribus exceptis, vel pingere coloribus inductis, vel excusationum operimento tegere, vel aperto Marte tueri conatos, nec ab erroribus discedere voluisse. Quos verò ipsi

Epilogus
scripti Fla-
cianorum.

ANNO
1569.

Colloq. lat.
fol. 419. b.

IV.

Maioristæ
meditatur
scriptum
contrariū.

Vtriq; ius
concludē-
di actionē
petunt.

Rationes
Maiorista-
rum & Fla-
cianorum.

neuos vel errores obiecerint, eos vel à Theo-
logis aliarum regionum sparfos esse, vel pro-
næuis non habendos. In fine; facebant igitur,
inquiunt, excusatores, palliatores, fucatores
præstigiæ, ac pronuncietur quid sit ve-
rum; & contra, quid sit falsum.

” Cùm recitatum esset, exhibitumq; de mo-
re volumen, Maioristæ re deliberata respon-
sionem apologeticam asperrimæ huic inue-
ctiæ prorsus opponendam censuerunt, pri-
usquam ad alia progressus fieret: Quod cum
aduersarijs innotuisset, conati sunt, ne Ma-
ioristæ postremo loco dicerent impedire. Si
tamen illis denuò potestas dicendi fieret,
se quoque postmodum respondendi faculta-
tem ad ea, quæ proposituri essent aduersarij,
iure suo postulatueros asserunt. Venit res hæc
in controuersiam: Vnde factum est, vt con-
sultationes aliquot inter politicos vtriusque
partis haberentur, in quibus disputatum est,
vtris ad concludendum iustificationis arti-
culum vltimam vocem, seu postremum per-
orandi locum cõcedi oporteat? nec multum
abfuit, quin disputatio hæc in certamé acer-
rimum exiret. Agebatur sane res serio, vtrif-
que ius illud, ceu prærogatiuam magno stu-
dio sibi vindicãtibus: Quemadmodum mu-
lierculas & pueros, cùm inter altercandum
vehementius efferbuerunt, vltimi verbi ius
importunis clamoribus captare videmus.
Maioristæ sui iuris esse dicebant, vt conclu-
derent actionem hanc; cum aduersarij actoris
vel

vel accusatoris, ipsi verò rei personam in hoc ANNO colloquio sustinerent. Contra Flaciani prorsus esse suarum partium contendebant, vt si quod denuò scriptum offerrent Maioristæ, ad hoc ipsi vicissim responderent; nimirum vt æquaretur vtrinque scriptorum numerus, nec ipsi minus frequenter, quam aduersarij differuisse de primâ controuersia viderentur. Interim Maioristæ, vt in rebus omnibus ab initio colloquij æquiores semper fuerant, nunc quoque potestatem faciunt aduersarijs, vt si quid amplius ad notationes vel errores pridem obiectos respondere velint, id faciant, priusquam ipsi responsionem suam vltimam in confesso recitent. Verum non placuit ista conditio Flacianis, qui nihil aliud, quam postremo loco dicendi occasionem captabant. Igitur, cum neutri cederent, & Flaciani cum primis causam hanc dicerent nō suam esse, sed ipsius Dei & Ecclesiæ, ideoque minime sibi committendum, vt ad cuiusquam præscriptum astringi se paterentur, res velut in medio relicta vel suspensa fuit.

Octiduo post, ad decimum quintum Februarij scilicet, Flaciani collocutores omnes, excepto Alexio Bresnicero, qui Altenburgensis pastor erat, vnâ cū politicis istius partis consiliarijs Ienam profecti fuerunt. Eodem postridie secutus est ipse Princeps, atque in ea ciuitate Ioannem VVigandum, & Ioannem Cœlestinum constituit professo-
res; quos & solenniter introduxit ad au-

Princeps
Ienæ pro-
fessores cō-
stituit &
statuta for-
mat.

ANNO
1569.

Maioristæ
scriptum
apologeti-
cum ob-
trudunt.

Summaria
scripti.

Melanch-
thonem ab
iniurijs
vindican.

ditorium, & statuta vniuersitatis publicè promulgauit. His peractis Princeps quidem vigesimo Februarij, politici verò cum Theologis Flacianis ad tertium Martij diem Altenburgum reuerterunt. Interea Maioristæ responsionem suam absoluerant; cumque Princeps in luctu esset propter obitum filia, ideoque à publico abstineret, renunciari iussit collocutoribus, vt in actione progredirentur. Igitur Electoris Theologi scriptum apologeticum, quod meditati fuerant, quinto Martij latinè, vitandæ prolixitatis gratia recitarunt. Atque hæc vltima Collatio fuit: non enim Maioristæ, quanquã instanter per Flacianos vrgerentur, deinceps ad confessû redire voluerunt. Erat scriptum hoc vltimû verbosum prolixumque, nec minus acerbû in aduersarios, quam superiora. Disserunt in eo præcipuè de corruptelis, quas aduersarij frequentur ad rauim obiecerant: quanquam præter venenatos aculeos nihil ferè nouum adferunt. Antequam verò rem ipsam aggrediantur, Exordium texunt satis prolixum, in quo comparant inter se Lutherum & Melanchthonem, primos Ecclesiæ Lutheranae proceres, imò fundatores, quos per omnem vitam cõiunctissimos fuisse dicunt. Ideoque dolenter admodum ferunt, & indignè quod Flaciani Melanchthonè à Luthe- ro diuellere conentur, eumque crudeliter acerbeque flagellatum in suspicionem flagitiosæ leuitatis & defectionis, aliorumque crimi-

criminum adducant; tum quod libros illius ANNO
 audacter reijciant, conculcentque. Quod si 1569.
 progrediantur in hunc modum, nec vlla ra-
 tione placari possint, aut permoueri, vt be-
 nigniores effectum induant, sibi quidem
 longè tolerabilius futurum aiunt atq; opta-
 bilius, vt maneat hoc dissidium, & Flacia-
 ni hostiliter agere pergant, quam vt sese pa-
 tiantur ad ipsorum arbitrium in Melanch-
 thonem, virum innoxium, concitari. Dein-
 de ad recoctam toties corruptelarum cram-
 ben operosè denuo respondent, eadem om-
 ninò, quæ prius in hoc genere dixerant, ad
 nauseam vsque repetentes: quod illis postea
 probri loco per aduersarios obiectum fuit.
 Demum epilogum subiungunt, qui iustæ o-
 rationis instar est; in quo concludunt colla-
 tionem hanc de iustificatione, & quid actum
 sit hætenus, quid obiectum vtrunque, quid
 responsum, per ἀνακεφαλαίωσιν repetunt;
 scilicet vt ipsi non aduersarij huic actioni fi-
 nem imposuisse viderentur.

Postridie quam lectum fuit exhibitumq; Flaciani
 scriptū, Flaciani per politicos suæ partis in- petunt li-
 stanter admodum postularunt, vt sibi nō de centiam
 causa quidē vniuersa, sed de notationibus ad- respon-
 uersariorū semel adhuc in confesso verba fa- dendi.
 cere liceret. Respondent Maioristæ per po- Maioristæ
 liticos Electoris; satis superq; disceptatū esse renuunt.
 de primo controuersiarum capite: & quo-
 niam actio sit conclusa, se quidē de ea post-
 hac ne verbū quidē vel audire vel proloqui
 decre-

ANNO
1569.

Electorem
super hoc
consulere
decernunt.

Missionem
petunt.

decreuisse. Displicuit responsum hoc politicis Flacianis: quia tamen nihil aliud obtineri potuit, quantumuis instanter vrgerent & fortiter, offensi grauius tandem sese rem omnem dicunt ad Principem relatueros. Interea Maioristæ, cum dissidij flammam scriptionibus istis, velut oleo infuso augeri potius perpetuis incrementis, quam extinguicernerent, non progrediendum censuerunt ad alias controuersias, nisi consulto primum Electore Principe. Hunc igitur adeundum decernunt, edocendumque de colloquij successu, priusquam nouum cum aduersarijs certamen ordiantur: præsertim cum illi proteruè reijeiant corpus doctrinæ Philippicum, quod hactenus omnium consensu velut normam fidei per Electoris prouincias habitum constet. Accedebat & illa ratio, quod Electorem intellexerant omnes ditionum suarum pastores & superintendentes, quos vocant, conuocaturum, vt de ijs, quæ in Altenburgenfi colloquio hactenus acta fuerant, sententiam illorum & iudicium exquireret. Itaque cum omnino constitutum haberent discedere, eodem die, sexto nimirum Martij, qui Dominicus erat, adiunctos sibi politicos per litteras de instituto suo faciunt certiores, petuntque vt quibus permoti rationibus ad Electorem proficisci decreuerint, exponant Principi, eundemque rogent, vt factum hoc clementer in meliorem partem interpretetur.

Postri-

Postridiè Ioannes à Zeschavv & Lauren- ANNO
 tius Lindemannus Iureconsultus (tertius e- 1569.
 nim iam auocatus erat) cum Principem adire A principe
 vellent huius rei gratiâ, ad colloquium non nō admit-
 fuerunt admissi. Itaque politicis alterius tuntur ad
 partis rem omnem aperiunt, vt que Principi Colloquiū.
 Theologos Electoris excusent, enixè pre-
 cantur. Quod cum VVigandus cæteri que Flaciani
 factionis istius collocutores intelligerent, responsio-
 per politicos suæ partis tam importunè di- nem obtru-
 cendi locum postularunt, vt Maioristas per- dere conā-
 petuis interpellationibus vehementer ob- tur, sed frū-
 tunderent: quorum pertinaciam vt emolli- fra.
 rent, vnus horæ spatium petebant, breues
 admodum se futuros polliciti: verum fru-
 stra fuit, quicquid in hoc genere machina-
 bantur homines importuni. Obfirmarant
 enim animum Maioristæ, nec obtineri ab il- Missionem
 lis potuit, vt deinceps cum aduersarijs vel rursus pe-
 verbū de controuersijs permutarent. Igitur tant Maio-
 secundas de discessu suo litteras ad politicos, ristæ.
 scribunt breuiiores quidē illas superioribus,
 sed eiusdem argumenti: Petunt nimirum,
 vt prosecutionem tanquam necessario susce-
 ptam excusent apud Ioannem Gulielmum
 Saxonix Ducem; nec se dubitare, dicunt,
 quin excusatio locum habeat apud Principē,
 qui suos quoque Theologos durante collo-
 quio Ienam ablegarit.

His litteris nono Martij exaratis disce- V.
 dunt eodem die, & biduo post Dresdam per. Ex actionē
 ueniunt; ybi, cum accessum haberent ad discedunt.

Ele.

1569.

Causæ di-
scissionis.Litteræ &
responsum
Flaciano-
rum.Scriptum
Flacianorū
reijcitur.

Electorem Principem, causas recensuerunt, quibus permoti abrumpendum iudicant colloquium, nec cum aduersariis in actione progrediendum, nisi Principem de successu collationis, deque aduersariorum machinationibus prius informarint. Has verò causas breui scripto comprehensas postea sparserunt in vulgus, vt honorem suum tuerentur contra Flacianos, qui eos ceu causæ suæ diffidentes ignominiosa fuga turpiter elapsos clamitabant. Elector verò iustam de hoc negotio consultationem haberi voluit: Ideoque pastores primi nominis, & Superintendentes, quos vocant, ditionum suarum Dresdam velut ad Synodum euocarat; à quibus postulauit vt de scriptis vtrinque in colloquio exhibitis ferrent iudicium, vnaq; decernerent, an colloquium illud proseguendum esset, nec ne? dum deliberant, litteræ superueniunt Ioannis Gulielmi Saxoniae ducis ad Electorem Principem, quibus inclusum erat scriptum illud Flacianorum, quod legere cupiissent in conuentu priusquam Altenburgo Maioristę discederent. Hoc ipsum Saxoniae dux scriptis cæteris adiungi postulabat, quæ in colloquio recitata fuerant & exhibita: quod an faciendum esset, in Conuentu superintendentium atq; pastorum Electoris iussu deliberatum fuit. Habita consultatione communibus omnium suffragijs decretum est, scriptum illud ad colloquium non pertinere; ideoq; nequaquam recipiendum

dum vel adiungendum actis publicis, sed re- ANNO
mittendū ad auctores, qui concluso iam per 1569.
Electoris Theologos colloquio, citra neces-
sitatē illud confecerunt.

Cæterum de colloquio ipso, deq; scriptis
quæ in eo recitata diximus & exhibita, præ-
euntibus illis, qui Altenburgi fuerant, sentē-
tiam suam 18. Martij hunc in modum decla-
rarunt: lectis, inquit, actis colloquij Al-
tenburgici, mutuisq; collocutorum scriptis
de iustificatione, & bonis operibus, depre-
hendere se dicunt, quod Electoris Theolo-
gi de duobus istis articulis, dilucidè, bre-
uiter, & distinctè, sine corruptela iuxta sa-
cras litteras, tria symbola, confessionem Au-
gustanam, eiusque apologiam & repetitio-
nem, aliaque Lutheri & Melanchthonis scri-
pta rectè locuti sint & scripserint, obiectos-
que corruptelarum & discrepantiæ næuos
satis deterferint atque purgarint: tum quod
aduersarij claros perspicuosque huius partis
sermone subinde strophis sophisticis calli-
dè peruertant, subinde pueriliter & ridicu-
lè, subinde verò etiam impetuosè magnaque
cum amarulentia detorqueant aliorum, &
errores quærant, vbi nulli sint: cum inte-
rea ipsi multa tueantur paradoxa & absur-
da, quæ nequaquam toleranda sint in Eccle-
siis scholisque benè constitutis. Et quoniam
aduersarij à concordie studio prorsus vi-
deantur alieni, nihil aliud habere se dicunt,
quod consulant, nisi vt colloquium vel ab-

Electora-
lium de
colloquio
Altenbur-
gico sen-
tentia.

TUM-

ANNO 1569. rumpatur penitus, vel honoris causa suspendatur.

Causæ colloquij rescindendi.

1.

Addunt causas, quibus permoti in hanc sententiam descenderunt: Harum præcipuæ sunt: Quod cū de iustificatione agendū esset, aduersarij statim in principio ad conuitia & condemnationes, vel à rebus ipsis ad personas insectandas facta digressione conuolarent;

2.

Quod negent Ioannem Gulielmum Sax. ducem vnquam consensisse, vt viua voce colloquium perageretur;

3.

Quod contemnant, nihilq; æstiment pretiosa scripta Melanchthonis; quæ si è scholis ecclesiisque ad istorum arbitrium eliminentur, ad iuuentutem in pietate bonisque litteris instituentam, vel nihil omnino vel parum præsidij superfuturum;

4.

Quod ex confessionibus, quæ sint hæctenus pro norma veritatis habitæ, materiam litis faciant, merasq; rixas;

5.

Quod corpus doctrinæ contemptim adeoque inhonestè reiiciant, & Augustanam confessionem auctam à Melanchthone, & à Luthero recensitam, probatamque acerbè fugillant;

6.

Quod inter Lutherum & Melanchthonem suauissimum fuisse consensum, malitiosè simul & contumaciter negent;

7.

Quod scriptum ipsius Lutheri manu consignatum nihili faciant contemnantq;, & ob id iracundiam penè vertantur;

8.

Quod nomen suum repetitioni Augustanæ confessionis ascriptum expunxerint, odioque tantum & liuore incitati, quæ subscribendo testati fuerant

9.

assen-

assensum, contra conscientiam renocant: ANNO
 Quod Lutheri testimonia proferant trun- 1569. d. r.
 cata sensu, eaque frequenter contra mentem into. si
 ipsius detorqueant, excerpantque pro libi- sq. zolum
 tu, quæ commoda sint ipsorum instituto: ad zorum
 Quod simplicem verumque scripturæ sen- ii.
 sum sæpenumero rejiciant, nec alium fe-
 rant, quam ab ipsis excogitatum; quod ad- 12.
 versæ partis Theologos præter culpam er-
 rorum, falsorumq; dogmatum reos faciant;
 Denique quod nec pacem sanciri, nec indu-
 cias; multò minus concordiam fieri patian-
 tur, nec diuinæ veritati locum dare velint
 aut assentiri. Has igitur ob causas, aliasque
 plures id genus, quas se dicunt breuitatis
 studio præterire, colloquium abrumpen-
 dum iudicant. Et quia conciliatio in primò
 capite non successerit, ad reliqua non pro-
 grediendum: de quibus si collatio sit insti-
 tuenda, turbas longè maiores, & conten-
 tiones infinitas aiunt per aduersarios excita-
 tum iri. Futurum enim, vt in medium pro-
 deant hæc ipsorum portenta de libero arbi-
 trio: passio, coactio, rapacitas, hostilitas,
 repugnantia, truncus, lapsus, phrenesis, tra-
 ctio violenta, peccatum, substantia, parti-
 cularitas & prædestinatio, tam ad damna-
 tionem, quam ad vitam & salutem; alijque
 id genus errores è scetidis Manichæorum
 lacunis deriuati: quos Christiana mens non
 iniuria obturatis auribus abominetur; vti S.
 Polycarpum olim fecisse accepimus.

In Colloq.
 germ. fol.
 355. b.

“
 “
 “

siropoll
 r. r. r.
 r. r. r.

ANNO
1569.
Flaciani
multos pa-
tronos ha-
bent.

Quia verò Flaciani apud exteros hinc in-
de multos habeant fautores, quos pridem
ad factionem suam adiunxerint, laboran-
dum aiunt, ut fumi mendaciorum, quos
de colloquio sint passim excitaturi, vera
rei gestæ narratione proposita, velut illa-
ta luce dissipentur. Illud etiam è refutu-
rum, si Princeps Elector datis ad Ioan-
nem Gulielmum litteris petat, ut pacem
deinceps colant Flaciani, nec Ecclesias &
scholas aduersæ partis, quas infestissime
oderint, veteribus ac nouis calumniis &
criminationibus onerent: nimirum ut con-
tentiones cum scandalo coniunctæ deinceps
vitantur.

Electo-
r cõ-
sulit poli-
ticos.

Hæc isti ad decimumoctauum Martij: E-
lector verò, ne non circumspectè satis agere
videretur, politicos etiam censuit in consi-
lium adhibendos, quos hanc ob causam eo-
dè loco conuenire iusserat. Hi deliberatio-
ne habita, Theologorum iudicium calculo
suo probarunt, eaque de re sententiam suam
breuiter exposuerunt cõfecto scripto, quod
Electori decimonono Martij exhibitum fuit.
Is igitur auditis eorum rationibus, qui Al-
tenburgi cum Flacianis collocti fuerant,
perlectoquæ superintendentium & politi-
corum iudicio, dimisit cœtum, & ut quis-
que ad stationem laboresque suos reuerte-
retur, imperauit.

Colloquiũ
Altenbur-
gense fœde
dissipatũ.

Ita colloquium hoc ma-
gno Principum studio, nec exiguis sumpti-
bus institutum, posteaquam scriptitandis
tan-

tantum recitandisque alternatim mordaci- ANNO
 bus inuectiuis, per menses aliquot extra- 1569.
 ctum est, uti diximus, tandem dissolutum
 fuit, vel scedè potius dissipatum; Idque
 non modo sine fructu, vel re prorsus in-
 secta, sed & summo cum vtriusque par-
 tis dedecore; Maioristarum imprimis, quos
 Flaciani deinceps ceu fugitios è conflictu,
 causæque suæ diffidentes, scriptis & cla-
 moribus ad populum petulantius exagita-
 runt. Quin & communis Lutheranorum
 causa non leue detrimentum accepit. Si-
 quidem præter hulcera priora, quæ con-
 trectata pressius grauitè deinceps incru-
 duerunt, & hæc distractio Lutheranae sectæ
 nouum inflixit vulnus, quod nullis post-
 modum remediis curari potuit.

Qua in re meritò iustum DEI iudi- Iustum Dei
 cium agnoscimus, rebellionem istorum & iudicium.
 Ecclesiæ turbandæ studium vindicantis im-
 misso vertiginis spiritu: cuius genium &
 scedas operationes dum tegere conantur,
 & domesticas altercationes sopire insti-
 tuunt, contigit nimirum, ut in hac ipsa
 actione perpetuò longius à se mutuò dissi-
 larent, & maior indies inter vtrosque fie-
 ret hiatus: Donec tandem pacè despe-
 cta, detectaque sua ipsorum turpitudine,
 animis etiam ira, furore, odioque mutuo
 vehementer æstuantibus discesserunt. Ut
 per hoc colloquium omnis concordiaæ spes,
 quam moderatiores Lutherani pridè conce-
 perant,

ANNO
1569.

Flaciani
conantur à
se remoue-
re famam
dissipati
Colloquij.

*In colloq.
lat. p. 535. b.*

*In colloq.
lat. p. 535. b.*

*In colloq.
lat. p. 535. b.*

VI.

Autoris in-
stitutum.

perant, in perpetuum sublata esse videatur: Cum verò Maioristarum scripta, quæ diximus, de causis soluti colloquij passim volitarent, Flaciani minimè dissimulandum putabant iniuriam, quam irrogari sibi spargendis huiusmodi scriptis arbitrabantur. Respondent igitur confestim arrepto calamo, & rationes omnes diluunt, quibus ad excusandam fugam Electoris Theologi vtuntur. Omnem verò culpam turbati colloquij rejiciunt in aduersarios, quos panicis terroribus, vel subita animorum consternatione percussos in colloquio dicunt perdurare non potuisse. Interim eos exuto pudore prædicare delicta sua, sibi que probrum, quod admiserint, in Dei hominumque conspectu laudi ducere, adeoque gloriari, quasi fugiendo scilicet insignem sint victoriam consecuti: ex cancellis, inquit isti imperterriti heroës & pugiles saltum faciunt, atque extra eos suis in cauernis vociferantur, Io pæan, Io victoria, Io triumphus. An non censes, præclare istos heroes certasse, victoriamque reportasse, quia porta egressi sunt? Potestulant igitur sibi iam coronam & brauium decerni.

Hæc de Colloquio Altenburgensi, quod bono principum affectu ad faciendam inter Lutheranos concordiam institutum fuit, inferenda duxi; paulò futius illa quidem, fateor; verum meminerit Lector, me non Maioris solum, sed & Maiorismi, quem vo-

cant,

cant, historiam ex instituto scribere. Itaque ANNO
 prætereunda non fuit præclaræ illius actio- 1569.
 nis narratio, quæ sectæ huius naturam & ge-
 nium viuis coloribus depingit; quanquam
 verò Princeps Elector Maioristas, cum se
 metu anathematis è stadio subduxissent, cle-
 menter excepit, & perbenignè, eosque de-
 inceps etiam in ditionibus suis tueri non de-
 stitit; quod illis proditæ veritatis crimen
 per calumniam intentari crederet; non po-
 tuit impedire tamen, quin Flaciani eos im-
 portunis clamoribus & conuitijs insectari
 pergerent, & fugientibus, edito post terga
 eorum clamore, velut in congressu supera-
 tis petulanter insultarent. Neque vero pro
 sua virulentia Maiorem scriptis publicis,
 clamoribus ad populum, calumnijs, conui-
 tijsque atrocibus persequi destiterunt, atque
 insectari; donec ille vitæ certaminumque
 pertæsus animam exhalaret.

Maior cum
 suis perpe-
 tuis Flacia-
 norum ca-
 lumnijs
 obnoxius.

Fatiscebat iam Maior, senio nimirum & Anno 1570.
 perpetuis exagitationibus fractus, cum Al- Maior scri-
 tenburgense colloquium in fumos, imo in ptum cudit
 nouum & priore maius incendium exiret. de iustifi-
 Itaque cum nullam instaurandæ concordæ catione sub
 spem superesse videret, anno proximo 1570. Testamen-
 scriptum quoddam germanicum in vulgus ti titulo,
 emisit Testamenti titulo insignitum: in quo
 doctrinam suam, de iustificatione, deque bo-
 nis operibus imprimis repetiit, addita prote-
 statione, quod sententiæ suæ contra Flacia-
 nos non immorari modo, sed & immori de-

ANNO
1570.

A Flacianis
in officio-
sum deno-
minatur.

Obiit anno
1574. Wit-
tenbergæ.

cretum habeat: quod ut constaret publice hanc se, velut extremæ voluntatis declarationem in lucem, ait, referre voluisse. Cæterum Flaciani Testamentum hoc in officiosum nominant, scriptum dispensatione diuina; quasi Maior, nec in veteri, nec in nouo Testamento præsidij quicquam inuenerit ad stabiliendos errores, uti quidem iudicant isti, tertium hoc elumbe suum & putidum Testamentum fabricarit. Neque vero diu superuixit edito hoc scripto, sed breui conditum à se Testamentum è vita decedens morte confirmavit, Flacianis interim ad extremum vsque hostiliter vociferantibus; quorum inuidia nec post illius obitum conquieuit.

Finis vitæ Georgij Maioris.

VITA